

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора Амеліної Світлани Миколаївни на дисертаційне дослідження Завізіон Катерини Геннадіївни «Формування комунікативної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки», представлене на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Нинішній глобалізований світ, де стрімко розвивається співпраця між представниками різних країн на державному й регіональному рівнях, бурхливо зростає кількість міжнародних контактів, функціонують транснаціональні концерни й корпорації, потребує для їх успішної діяльності великої кількості перекладачів. Водночас перекладачі повинні володіти не тільки певним обсягом необхідних знань – транслятологічних, лінгвістичних, фонових, але й бути здатними здійснювати професійну комунікацію й забезпечувати комунікаційні процеси своїх замовників на високому рівні. Відтак, підготовка сучасних перекладачів має бути зорієнтована не на просте транслявання знань, умінь і навичок, а на розкриття комунікативного потенціалу з його подальшою практичною реалізацією. Це спонукає до пошуків і використання резервів системи вищої освіти. З огляду на вище зазначене, дисертаційне дослідження Завізіон Катерини Геннадіївни «Формування комунікативної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки» є доцільним і актуальним.

Варто зазначити, що дисертантка здійснила досить глибокий аналіз наявних напрацювань з теми дослідження, врахувала їх результати й творчо використала їх у своїй роботі. Дисертантка переконливо обґрунтувала актуальність, наукову новизну, теоретичне і практичне значення дослідження, логічно визначила об'єкт, предмет, мету і завдання наукового дослідження, визначила сукупність методів наукового пошуку.

Дослідження пов'язане з науково-дослідними темами «Модернізація професійно-педагогічної освіти в Україні в умовах інтеграції до світового освітнього простору» (державний реєстраційний номер 0112U002287) і «Теоретичні та методичні засади моделювання компетентнісної професійної

освіти у контексті євроінтеграції» (державний реєстраційний номер 0717U004331), що свідчить про системність проведеної наукової роботи й цінність одержаних результатів.

Тему дисертації затверджено та уточнено вченою радою ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» (протокол № 1 від 19 лютого 2015 р.) (протокол № 7 від 31 жовтня 2019 р.).

Не викликає сумнівів наукова новизна одержаних матеріалів дослідження, яка полягає, насамперед, в тому, що вперше теоретично обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено технологію формування комунікативної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки на підставі культурологічного, системного, синергетичного, контекстного, особистісно орієнтованого, діяльнісного підходів, з визначенням етапів – пропедевтичного, змістово-процесуального, рефлексивного, контрольньо-оцінювального.

На основі проведеного аналізу наукових праць Завізіон К.Г. запропонувала уточнення сутності низки ключових для проведеного дослідження понять, зокрема, таких як «комунікативна культура майбутніх перекладачів», «технологія формування комунікативної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки». Комунікативну культуру майбутніх перекладачів дисертантка пропонує розглядати як особистісно інтегрований феномен, що характеризується сукупністю знань лінгвокультурологічних особливостей представників різних народів та фахової культури перекладача, умінь (комунікативно-предметні, білінгвально-бікультурні, невербально-етичні, психолінгвістичні, оцінювально-рефлексивні) та особистісних якостей (емпатія, толерантність, рефлексія, емоційний інтелект) індивіда, що дозволяє йому досягати соціально-комунікативних цілей та визначає спосіб адекватної взаємодії з іншими учасниками комунікативного процесу під час здійснення фахового міжкультурного посередництва.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні й запровадженні технології формування комунікативної культури майбутніх

перекладачів у процесі фахової підготовки; відповідному оновленні змісту низки навчальних дисциплін («Ділова іноземна мова», «Практика усного перекладу», «Лінгвокраїнознавство», «Основи теорії мовленнєвої комунікації», «Практичний курс англійської мови», «Філософія, етика, основи психології»); створенні програми дискусійного клубу «Мова культури».

Результати проведеного дослідження висвітлено в 10 публікаціях здобувачки, як є, переважним чином, одноосібними. Основні результати та висновки дослідження обговорено й викладено в доповідях на конференціях, з яких 3 міжнародних, 8 всеукраїнських, що свідчить про активність і відкритість дисертантки в оприлюдненні отриманих наукових даних.

У першому розділі – «Теоретичні засади формування комунікативної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки» – дисертантка визначила теоретичні засади формування комунікативної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки; проаналізувала дослідження науковців різних сфер – філософів, психологів, педагогів, що дозволило їй уточнити або конкретизувати базові поняття дослідження; здійснила компонентно-структурний аналіз комунікативної культури перекладача.

Цінним напрацюванням здобувачки є визначені нею відмінності у підготовці перекладачів, що було досягнуто на основі порівняльного аналізу міжнародних і вітчизняних стандартів підготовки здобувачів цієї спеціальності та освітньо-професійних програм закладів вищої освіти України та країн ЄС.

Цілком слушним є висновок дисертантки щодо вибору технологій та методів навчання, які застосовуються у освітньому процесі європейських університетів і які було б доцільно запровадити у процес фахової підготовки перекладачів у вітчизняних ЗВО, зокрема: загальну прикладну орієнтацію освітнього процесу, консультування (тьюторинг), кооперативне навчання, активне використання ресурсів мережі Інтернет та онлайн-платформ.

Дисертанткою аргументовано необхідність урахувати здобутки європейських науковців у процесі оновлення філологічної освіти в нашій країні

шляхом запровадження дисциплін, спрямованих на формування комунікативної культури майбутніх перекладачів та їх соціокультурологічної компетентності.

Другий розділ дисертації – «Обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності технології формування комунікативної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки – містить відомості щодо теоретичного обґрунтування технології формування комунікативної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки з поетапною конкретизацією її реалізації, а також дані щодо результатів експериментальної перевірки ефективності розробленої технології.

Дисертанткою акцентовано, що технологія формування комунікативної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки ґрунтується на культурологічному, системному, синергетичному, контекстному, особистісно орієнтованому, діяльнісному підходах.

Завізіон К.Г. висловлює думку про те, що реалізацію запропонованої нею технології доцільно здійснювати за такими етапами: пропедевтичний, змістово-процесуальний, рефлексивний, контрольньо-оцінювальний. Під час проведення експериментальної роботи дисертанткою доведена результативність технології.

Зокрема, Завізіон К.Г. встановлений позитивний вплив розробленого нею науково-методичного забезпечення для викладачів ЗВО для формування комунікативної культури майбутніх перекладачів, який містить банк теоретичних і практичних занять, навчальних проєктів, матеріали для проведення практичних, лекційних та семінарських занять, завдань для самостійної роботи здобувачів, роздаткового матеріалу.

Водночас, як і будь яке дослідження, дисертація Завізіон К.Г. не позбавлена певних недоліків, неточностей, дискусійних положень. Зокрема:

1. На нашу думку, дисертаційна робота тільки б виграла, якби вона була структурована не за двома, а за трьома розділами. Розподілений таким чином матеріал краще відобразив би логіку проведеного дослідження і полегшив сприйняття викладу отриманих результатів.

2. Авторка зазначає про те, що було уточнено й конкретизовано понятійно-категоріальний апарат дослідження, а саме поняття «комунікація», «культура», «комунікативна культура», «комунікативна культура майбутніх перекладачів», «технологія формування комунікативної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки». На наш погляд, таке представлення низки ключових понять є не зовсім коректним, адже у тексті дисертації на сторінці 46 вказано: «Вважаємо, що в контексті нашого дослідження найдоречнішим є визначення, наведене в Оксфордському словнику, адже перекладач має враховувати звичаї, релігійні традиції, особливе бачення світу представників певного народу під час надання фахових послуг». Це означає, що дисертантка обрала одне з наявних визначень поняття «культура». Водночас щодо деяких понять, наприклад, «комунікативна культура майбутніх перекладачів», авторка пропонує своє визначення.

3. У дисертації досить детально представлена нормативна база, яка регламентує діяльність перекладачів. На с.32-37 дисертації проаналізовано низку міжнародних стандартів, які містять вимоги до рівня знань і умінь перекладачів. Однак, поза увагою здобувачки залишився такий важливий документ як «Competence Framework 2017», який є орієнтиром для підготовки перекладачів у межах Європейського Союзу.

4. Зважаючи на місію перекладачів бути посередниками між носіями різних культур, вважаємо, що варто було б окрему вагу приділити зарубіжному досвіду формування комунікативної культури цих фахівців.

5. Позитивно оцінивши розроблену й експериментально перевірену авторкою технологію формування комунікативної культури майбутніх перекладачів, зауважимо, що не зовсім доцільним видається розробка навчально-методичного забезпечення спецкурсу «Комунікативна культура перекладача» саме на пропедевтичному етапі. На нашу думку, на цьому етапі цілком доречним є проведення діагностичних заходів, як це й було зроблено. А розробку спецкурсу «Комунікативна культура перекладача» більш логічним

було б здійснити на змістово-процесуальному етапі, коли відбувалось конструювання цілісної змістової системи.

6. У роботі трапляються окремі граматичні помилки та стилістичні огріхи.

Висловлені зауваження і побажання жодною мірою не знижують теоретичної й практичної цінності виконаного дослідження.

Аналіз дисертації, автореферату та опублікованих наукових праць дає підстави зробити загальний висновок про те, що дисертаційна робота Завізіон Катерини Геннадіївни «Формування комунікативної культури майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки» є завершеним самостійним дослідженням, що відповідає положенням пунктів 9, 10, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. зі змінами, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри іноземної філології і перекладу
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

С.М. Амеліна

